

NYTT OM

FRA NAVFs SEKRETAR
FOR KVINNEFORSKNING

NR. 2 — JUNI 1981

KVINNEFORSKNING

BARNEVERNSAKADEMIET
Biblioteket

Nytt om kvinneforskning kommer med 4-5 nr. i året. Bidrag og kommentarer sendes NAVFs sekretariat for kvinneforskning, Munthesgt. 29 - Oslo 2 Telefon (02) 56 56 56

NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
Tlf.: 02/56 52 90
Postgiro: 5 14 71 60

Sekretariatets styre:

Universitetsstipendiat Hanne Haavind, leder
Professor Harriet Holter
Forskningsstipendiat Hildur Ve, p.t. universitetslektor
Forskningsstipendiat Sidsel Saugestad Larsen
Førsteamanuensis Ottar Hellevik
Konsulent Anne Kari Lande Hasle
Amanuensis Mette Qvortrup
Førsteamanuensis Ida Blom, observatør fra Rådet for humanistisk
forskning, NAVF.

Varamedlemmer:

1. Førsteamanuensis Tove Stang Dahl
2. Amanuensis Ingrid Eide
3. Konsulent Per Miljeteig-Olssen

I sekretariatet:

Konsulent Maren Brit Baadshaug, daglig leder
Fullmektig Brynhild Dullum

"Nytt om kvinneforskning".

Redaktør: Maren Brit Baadshaug

Omslag: Kari Rolfsen

I N N H O L D

En framtid for NAVFs sekretariat for kvinneforskning	s. 1
---	------

Kvinneerfaring og teologi: Referat fra en konferanse i Oslo 22.-23. mars 1981. Ved Dagny Kaul, Astri Hauge, Ruth Danielsen og Turid Karlsen Seim	s. 5
---	------

Forskningsprosjekt om kommunale likestillings- utvalg	s. 14
--	-------

Bevaring og registrering av samfunns- vitenskapelig kvinnelitteratur	s. 17
---	-------

Nordisk forening for kvinneforskning?.....	s. 20
--	-------

BOKOMTALE:

Ulla Wamberg: "Kvinders deltagelse i de kommunale og amtskommunale valg i Danmark, 1909-1966, med en sammen- ligning med Norge". Omtale av Torild Skard	s. 21
---	-------

MØTER, SEMINARER, KONFERANSER:

Arbeidskonferanse om kvinneperspektiver på samfunnsforskningen, Østenfor Hotell, Nesbyen, 31.mars-3.april 1981	s. 23
--	-------

Kvinner og det militære. Rapport fra et seminar 9.-11.april 1981, Trans- national institute, Amsterdam. Av Ellen Elster	s. 27
--	-------

Medisinsk antropologi. Av Guro Øyen Huby. Årsmøte i Edinburgh 12.-17.april..	s. 30
---	-------

Samordningskonferens för Forum/Centrums- organisationerna, Kungälv, 8.-10.mai 1981.s.	33
--	----

Finsk kvinneforskningsseminar om Kvinnens historisitet: Samfunn-Individ- Kjønn. Tammerfors universitet 11.-12.mai 1981	s. 36
---	-------

Publikasjoner innkommet til redaksjonen.....	s. 38
--	-------

EN FRAMTID FOR NAVFs SEKRETARIAT FOR KVINNEFORSKNING!

4. juni ble Handlingsplan for likestilling vedtatt av Stortinget, og dermed ble NAVFs sekretariat for kvinneforskning sikret et liv etter 31. mai 1982. Handlingsplanen for likestilling - "med særlig vekt på å bedre kvinnes stilling i utdanning og arbeidsliv" - inneholdt forslag om bidrag til drift av et kvinneforskningssekretariat innenfor NAVF for perioden 1982-85. De budsjetterte beløp er kr. 400.000 for 1982, og kr. 700.000 for resten av perioden pr. år.

Også forskningsprosjektet "Kvinnens levekår og livsløp" er sikret midler fram til og med 1985 med et minimumsbeløp kr. 200.000 pr.år. Dette betyr at forskningslederstillingen kan opprettholdes i denne perioden.

Kvinnerrelevant forskning ble også styrket på andre måter gjennom vedtaket av handlingsplanen. Midler ble avsatt til et prosjekt for å kartlegge virkninger av ny teknologi for kvinners sysselsetting og til et prosjekt om medias rolle i arbeidet for likestilling.

Usikkerheten omkring sekretariatets framtid har preget arbeidet og tatt mye av kreftene det siste året. Denne usikkerheten har for det første gjort det nødvendig å rette oppmerksomheten mot kvinneforskningen og aktivitetene knyttet til sekretariatet for å vise at dette forskningsmessige støttetiltaket oppfyller de forventninger som stilles til det. I tillegg har det vært nødvendig å tenke framover for å planlegge de mest hensiktsmessige måter kvinneforskningen kan styrkes på i de nærmeste år.

Som kjent gjorde sekretariatets styre sitt syn på dette kjent gjennom utredningen om "Kvinneforskningssekretariatets fremtid". (Arbeidsnotat nr. 1, 1980). Denne utredningen begrunnet at kvinneforskningen trenger fortsatt støtte, og anbefaler et framtidig tverrfaglig kvinneforskningssekretariat innenfor NAVF. Ønsket om tverrfaglighet eller flerfaglighet må sees som en følge av at samfunnsvitenskapelige kvinneforskere var kommet fram til at dette var et naturlig neste skritt i kvinneforskningsprosessen.

Utvalget nedsatt av Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning for å evaluere Sekretariat for kvinneforskning avga sin innstilling til RSFs møte 7. mai 1981. Evalueringsutvalget anerkjenner betydningen av det arbeidet som er gjort for kvinneforskningen gjennom sekretariatet, men finner også mange grunner til at kvinneforskningen trenger fortsatt støtte, og går inn for et flerfaglig sekretariat innenfor NAVF.

Før utvalget trekker den konklusjonen legger det fram ulike modeller for hvordan NAVF kan løse sitt ansvar for kvinneforskning. "Minimums-" og "maksimumsløsninger" foreslås ut fra hvilke ressurser som tilføres og hvilken tilknytning til NAVF generelt og de enkelte fagråd en slik forskningstjeneste får. Som beste løsning foreslår utvalget altså en flerfaglig kvinneforskningstjeneste organisert som et sekretariat med eget styre og egne disposisjonsbevilgninger. Sekretariatets stab bør etter utvalgets mening bestå av tre saksbehandlere, samt tilstrekkelig kontorassistanse. De tre saksbehandlerne tenkes tilknyttet et eller to av de fem fagråd innenfor NAVF.

Utvalget har lagt vekt på at de forskjellige fagråd i NAVF har ulike behov og i ulik grad ønsker å satse på tiltak for å fremme kvinneforskningen. Et samlert sekretariat, med

tilknytning til de enkelte fagråd og et visst oppdelt arbeidsansvar, skulle gjøre det mulig å kombinere behovet for tverrfaglig satsing med nødvendigheten av å kjenne til de spesielle forhold som gjør seg gjeldende innen hvert fagområde.

RSF har sluttet seg til Evalueringsutvalgets innstilling med en slik modell for videreføring som den beste løsning.

Den støtten som stortingsvedtaket gir til fortsatt drift av et sekretariat for kvinneforskning betyr imidlertid ikke at vi uten videre kan regne med at et slikt utvidet, tverrfaglig eller flerfaglig sekretariat blir realisert. Iberegnet prisstigning er ikke det bevilgede beløp vesentlig større enn det den fortsatte drift av det nåværende sekretariat vil koste. Hvis virksomheten skal utvides i forhold til forslag som er nevnt ovenfor, er det altså helt nødvendig at NAVF også stiller midler til rådighet.

Innenfor NAVF vil støtten til kvinneforskning bli vurdert i sammenheng med arbeidet for å fremme likestilling mellom kvinner og menn i forskningsverdenen. Dette vil skje i løpet av høsten 1981. Diskusjonen om hvilket omfang, arbeidsoppgaver og organisering det nye sekretariatet for kvinneforskning skal ha er altså bare såvidt begynt.

M.B.B.

Illustrasjonen er tatt fra Seminar om kvinneerfaring og teologis program.

KVINNEERFARING OG TEOLOGI

Ved Dagny Kaul, Astri Hauge, Ruth Danielsen og
Turid Karlsen Seim.

Referat fra en konferanse i Oslo 22-23 mars 1981

Bakgrunn for konferansen:

Kvinneforskningen i teologien har internasjonalt, særlig i Amerika, hatt en sterk vekst de siste 10 år. I Norge har den teologiske kvinneforskning vært minimalt representert i de teologiske fakulteters undervisning og forskning. Unntak fra dette er den forskning som kvinner i rekrutteringsstillinger har formidlet. I forelesninger, seminarer og artikler er kvinneteologiske problemstillinger behandlet. Dette gjelder særlig områdene kirkehistorie, det nye testamentet og systematisk teologi.

Det har vist seg at den teologiske kvinneforskning dekker et virkelig behov hos kvinnelige studenter og prester. Det har ved begge de teologiske fakulteter vært kvinnegrupper som har arbeidet aktivt for å spre kjennskapet til kvinneteologien. Ut fra dette engasjement vokste også ønsket om en konferanse over kvinneforskningen i teologien. Et arbeidsutvalg i Norsk kvinneteologiforening påtok seg arrangementet. Foredragene dekket områdene systematisk teologi, sjelesorg, praktisk teologi, kirkehistorie og det nye testamentet.

Nytt om kvinneforskning ba om stoff fra konferansen og i det følgende gjengir vi sammendrag av foredragene.

Dagny Kaul: Kvinneerfaring og teologi

Teologien differensieres i historiske og systematiske disipliner. Resultatene av den historisk - kritiske kvinneforskning i teologien kan karakteriseres slik: Kvinnens sosiale og religiøse underordning i jødisk og kristen tradisjon avdekkes. Den viser hvordan det patriarkalske synet på kvinnen som underordnet preger både bibel og kirkens tradisjon. Særlig viktig er klarleggingen av hvordan teologiens språk, forestillinger, verdier og symboler har et sterkt maskulint preg, ofte med aktiv fortrenkning av uttrykk for det kvinnelige og av kvinners teologiske uttrykk.

Den systematiske teologis oppgave blir å trekke konsekvensene av den innsikt som gis gjennom historisk - kritisk kvinneforskning. Teologien må heretter søkes utformet slik at den overvinner den patriarkalske dominans og gir rom for språk, forestillinger, verdier (omsorgsverdier) og symboler knyttet til kvinnen.

Spørsmålet om hvordan dette kan gjennomføres ble belyst ved å se kvinneteologien i et ekumenisk perspektiv. Hvilke forhold har bevirket en frodig kvinneteologisk utvikling i Amerika mens en tilsvarende utvikling innen europeisk protestantisme har hatt særlig vanskelige kår? Det ble pekt på den betydning erfaringen tillegges i amerikansk teologi. Dette skyldes en tradisjon som går tilbake til reformasjonens venstreside. De protestantiske sektene som utvandret til Amerika la stor vekt på den religiøse erfaring, og kom til å prege også ortodoks, amerikansk protestantisme. Videre har Amerika hatt en egen filosofisk utvikling preget av pragmatisme og empirisme som har bidratt til å understreke erfaringens betydning.

I norsk teologi tillegges erfaringen liten teologisk betydning. Dermed blir også kvinnens religiøse erfaring irrelevant. Ved å avvise erfaringens betydning generelt, mener man seg også å ha avvist at erfaring av kjønn har noen betydning for teologiens utforming. Kvinneteologi betraktes følgelig ikke som teologi i det hele tatt.

Den historisk - kritiske kvinneforskning i teologien viser imidlertid at denne forståelsen av erfaring beror på en illusjon: teologi er og har alltid vært preget av menns erfaringer. Dette avdekkes idet kvinner kommer inn i teologien med en noe annen erfaringsbakgrunn.

Kvinneteologien utfordrer følgelig den tradisjonelle teologi i dens grunnlag. Hvis teologien skal kunne ta konsekvensene av den historisk - kritiske kvinneforskning, tvinges den til å ta erfaringens problem opp i hele sin bredde. Dette er ikke mulig uten å røre ved grunnleggende teologiske prinsipper.

Ved å legge mer vekt på erfaringen kan kvinneteologien imidlertid bidra til å myke opp dogmatiske og harde fronter i norsk teologi, - og gjøre den mer aktuell.

Astri Hauge: Kvinnen i mannens kirke. Om kirkefedrenes
kvinnesyn

Foredragsholderen tok utgangspunkt i to motsatte påstander som ofte framsettes: 1) Kristendommen er kvinneundertrykkende. 2) Kristendommen har oppvurdert kvinnen.

Fordi både teologistudiet og teologien generelt er androsentrisk orientert, gir ikke studiet og de vanlige kirkehistorieframstillinger noen hjelp til å vurdere disse påstander

i historisk lys. Den kvinneteologiske forskning innen bl.a. kirkehistorie har imidlertid brakt fr mmateriale som kaster lys over kvinnens stilling i kirkens historie. Dette viser at diskriminering og nedvurdering av kvinner har vært regelen, positiv vurdering og synlig likeverd unntaket. Generelt kan en si at de bibelske utsagn om likeverd mellom mann og kvinne har vært lite påaktet i oldkirkelig antropologi, mens utsagn om kvinnens underordning har blitt overbetont. En tolknings-tradisjon av syndefallsberetningen (1Mos.3) som overbetoner kvinnens skyld og bagatelliserer mannens, ligger til grunn for mange teologers kvinnesyn. Ut fra denne tolkningstradisjonen blir kvinnen sett som moralsk mindreverdige, som fristerinne og symbol på det onde. Andre teologer hevder i prinsippet kvinnens likeverd med mannen, begrunnet i at begge kjønn er skapt i Guds bilde (1Mos.1), men fastholder likevel underordning som en sosial ordning i denne verden.

En finner betydelige forskjeller i kvinnesyn mellom ulike teologer, slik at en ikke reservasjonsløst kan tale generelt om kvinneforakt i oldkirkens teologi. Det finnes atskillige vitnesbyrd av ulike slag om en høy vurdering av kvinnen, f.eks. i martyrlitteraturen og i den kirkelige feiringen av minnedager for (bl.a.) kvinnelige martyrer. Det finnes eksempler på en positiv bruk av feminine symboler i teologien. Eksistensen av et kvinnelig embete i  stkirken, der kvinner ble ordinert og var en del av kleresiet (geistligheten), viser at det var mulig for kvinner   oppnå en høyere åndelig status enn den de fleste menn hadde. På den annen side har kvinner konsekvent blitt utestengt fra prestatjenesten (f rkynnelse og sakramentsforvaltning) med begrunnelse i taleforbud og underordningsprinsipp hos Paulus.

Foredragsholderen hevdet at en burde distingvere mellom kirken som institusjonalisert trossamfunn, og kristendommen som en ideal størrelse, kristen tro med basis i det bibelske Kristusvitnesbyrd. Om kirke og kristendom alltid henger uløselig sammen, er de ikke identiske. At kirken uten tvil har legitimert og praktisert kvinneundertrykkelse, er ikke nødvendigvis det samme som at kristendommen per se er kvinneundertrykkende. Kristendommen leverer premisser for en kritikk av kvinnediskrimineringen i kirkeliv og i teologi. Dette er en sentral kvinneteologisk oppgave.

Ruth Danielsen: Om kvinners religiøse erfaringer

Et religionspsykologisk bidrag til forståelsen av kvinners religiøse identitet.

Foredraget analyserte en del eksempler hvor kvinner navngir og beskriver sin religiøse erfaring på en måte som er original i forhold til hovedstrømmingene i den religiøse tradisjon. Ytre sett var det mest iøynefallende at Gud framstår med feminine navn, men det vesentligste var allikevel at Guds aktivitet og forholdet mellom Gud og mennesket aksentueres annerledes. Sammenfattende kan en si at kvinnene i det analyserte materialet legger vekt på sider ved Guds aktivitet som kan samles i begrep som omsorg, beskyttelse, nærhet. Gud er den som gjør i stand for mennesket, tar vare på, nærer og gir vekst, - aktiviteter som på det menneskelige plan er tradisjonelle mors- eller kvinnefunksjoner.

Eksempelene ble forsøkt tolket religionspsykologisk ved hjelp av Hjalmar Sundéns anerkjente religiøse rolleteori. Imidlertid viste det seg at denne ble utilstrekkelig som

tolkningsnøkkel for kvinnelige religiøse erfaringer. Et hovedpoeng i Sundéns teori, er at religiøs opplevelse og erfaring psykologisk sett konstitueres i henhold til det referansemønster for religiøs rolleovertagelse og erfaring som et menneske har fått gjennom den religiøse tradisjon som er blitt formidlet til det. Det som særpreger all religiøs tradisjonsformidling (også den kristne/kirkelige), er jo imidlertid for det første at formidlingen i det vesentlige ivaretas av menn. Som en følge av dette er Gud og Guds aktivitet overveiende definert i maskuline kategorier, og også mennesket er overveiende maskulint definert, - mannen er mønstermennesket som kvinnen defineres i forhold til. I denne tradisjon finner vi nettopp ikke referansemønsteret for de særpregede kvinnelige religiøse erfaringer.

Som på de fleste andre felter, ser vi altså også i religionspsykologien at de teorier som er konstruert av menn, er utilstrekkelige når det gjelder å tolke kvinners erfaringsverden. Her ligger et nytt utforsket område for kvinneforskningen. Foredraget kunne bare trekke noen linjer for det videre arbeid, ikke gi noe endelig svar. Tydelig er det at også teologien og religionsvitenskapen må begynne å ta kjønnsaspektet på alvor.

Turid Karlsen Seim: Bruk og tolkning av bibeltekster i kvinneteologien

I kvinneteologisk sammenheng har det ofte vært en tendens til å gjøre spørsmålet om bruk av bibeltekster utelukkende til et spørsmål om ulike tolkninger av bestemte tekster. Det har i norsk sammenheng i utpreget grad vært viktig å

poengtere at man stort sett deler et konservativt bibelsyn, men med en alternativ tolkning av tekster som tradisjonelt har vært forstått og brukt kvinneundertrykkende. Poenget har vært å få tekstene over på kvinnens side, men problemet er blitt at det ikke alltid lar seg gjøre. Det vil alltid måtte gjenstå noen tekster som er og blir kvinnekriminerende. Derfor er vi nødt til å forholde oss til alle bibeltekster på en måte som tar den historiske avstand på alvor, uansett hvor enig eller uenig vi er i deres kvinnebehandling. Selvsagt har kvinneengasjement frembragt mange nye og trefende tolkninger, men disse tolkningene må ikke bli den bukken man hopper over bibelsyns- og bibelbrukproblemet med.

Imidlertid er det viktig at vi forholder oss aktivt til kirkens tekster og tradisjon, tar den i vår bruk og frigjør glemt og gjemt sannhet, samtidig som vi erkjenner dens forankring i en annen historisk virkelighet, hvor kvinner levde et annet liv.

I dette arbeidet er vi opp imot 1) en androsentrisk fortolkningsstradisjon, som har gjort mange tekster mer kvinneundertrykkende og usynliggjørende enn de egentlig er. Den kommer også ofte til uttrykk som selektivitet, - noen tekster får tale, mens andre må tie. Derneft er vi i mange tilfeller stilt overfor 2) en androsentrisk utvikling innenfor selve tekstmaterialet. Der er en åpenbar avstand mellom tidlige og senere skrifter, mellom evangelier og brev. Vi ser også at enkelte gamle tradisjoner hvor kvinner har spilt en viktig rolle, er blitt forandret underveis på en måte som svekker kvinnes betydning. Til slutt står vi selvsagt brutalt overfor 3) de ufrakommelig patriarkalske tekster. Det er disse som virkelig tvinger frem det prinsipielle tekstbrukpro-

blemet som ikke kan avhjelpes gjennom nye enkelttolkninger, om enn aldri så riktige, og som ikke bør avstrefes gjennom en ny form for selektiv bibelbruk.

Avsluttende kommentarer og uttalelser fra seminaret:

Deltakeren uttalte et ønske om at slike konferanser skulle holdes årlig. Kvinneteologien ble sett som en støtte i utviklingen av en identitet som kvinnelig prest og teolog, og til å omforme presterollen i overensstemmelse med denne identitet. Spesielt for konferansen var samspillet mellom "forskning" og "brukergrupper", en gjensidig avhengighet og bekreftelse.

Fra seminaret ble det sendt to uttalelser, et brev til bispemøtet om demonutdrivelse, og et brev til interimsstyret i Norsk kvinnelig teologforening om kjønnskvotering i kirkelige stillinger og råd:

"Til bispemøtet v/biskop Aarflot.

Norsk kvinnelig teologforenings åpne seminar 21-22 mars 1981 om "Kvinneerfaring og teologi" vil rette en inntrengende anmodning til bispemøtet om å behandle den demonutdrivelsespraksis som har funnet sted og visstnok fortsatt forekommer og aksepteres innen visse kretser i vår kirke.

I den senere tid har flere aviser bragt informasjon fra ulike hold om dette fenomen. Man kan ikke avfeie denne informasjon ut fra en forhåndsdom om at det her dreier seg om sensasjonsjournalistikk som en ikke trenger ta alvorlig. Vi er foruroliget over denne type "sjelesorg" som setter demonstemplet på psykiske lidelser og allmenmenneskelige problemer som noen hver kan slite med. Besettelsesdiagnosene og utdrivningsforsøkene har i mange tilfelle økt lidelsene og problemene og i blant fått som konsekvens at mennesker har mistet troen. Vi finner det bemerkelsesverdig at det i de tilfeller som er kjent, nesten utelukkende har vært kvinner som har blitt

stemplet som demonbesatte. Det er derfor forståelig at noen taler om middelalderske forestillinger i denne forbindelse, (jfr. hekseprosessene og middelalderens demonologi).

Vi vil oppfordre biskopene til å skaffe seg alt tilgjengelig materiale om disse demonutdrivelsene og lignende fenomener og å behandle denne saken med det store alvor den fortjener: Det dreier seg om ulykkelige mennesker som har blitt utsatt for en form for forkynnelse og sjelesorg, som vi mener det er grunn til å ta avstand fra og ta et oppgjør med, såvel på teologisk grunnlag som på et psykologisk eller allmenmenneskelig grunnlag. "

"Brev fra det åpne seminaret om "Kvinneerfaring og teologi" arrangert av NKTF til interimsstyret i NKTF:

Vi ber interimsstyret for NKTF om å arbeide med en kritikk av stat/kirke-meldinga spesielt m.h.t. mangel på stilling-taken til spørsmålet om kjønnskvoltering i kirkelige stillinger og råd.

Vi ber om at styret må komme med en uttalelse til Departementet før stat/kirke-meldinga tas opp i Stortinget. Hvis det ikke skjer før neste generalforsamling, skal den forebe-redes som sak til uttalelse fra generalforsamlinga."

FORSKNINGSPROSJEKT
OM KOMMUNALE LIKESTILLINGSUTVALG

Litt om prosjektet:

Et forskningsprosjekt om de kommunale likestillingsutvalg er i gang ved Oppland distriktshøgskole. Prosjektet er finansiert av Rådet for forskning for samfunnsplanlegging, som lønner prosjektleder og assistent i 2 år.

Hensikten med prosjektet er å kartlegge utvalgenes arbeid, og se dette i forhold til intensjonene i stortingsmeldingen om Kvinneåret (St.meld. 101, 1976-77). Utvalgene er nye, og vi er interessert i å se på utviklingen over tid. Alle likestillingsutvalgene som var opprettet i forrige kommune-styreperiode fikk tilsendt et spørreskjema (som vi nå for alvor er i gang med å analysere), og utvalgene i denne perioden vil om litt få tilsendt et spørreskjema. - For å få mer konkret innsikt i hvorledes utvalgene er sammensatt og hvorledes de fungerer, skal vi også intervjuere ledere i endel utvalg (Oppland og Rogaland). Som del av prosjektet prøver vi også å være tilstede på møtene til utvalgene rundt Mjøsa, samt arrangere kontaktseminarer for utvalgene i Oppland og Hedmark.

Mer generelt er forskningsprosjektet også opptatt av følgende problemer: Hva er målsettingen for den offentlige likestillingspolitikken? Hvordan kan de nasjonale målsettingene innfries av kommunale utvalg som forutsettes å arbeide nokså fritt? Hvilke fordeler og ulemper har det at likestillingspolitikken utformes og iverksettes av egne organer, som en egen sektor, både nasjonalt og kommunalt?

Spørsmål om prosjektet kan stilles til Frøydis Guldahl eller Beatrice Halsaa, Oppland distriktshøgskole, 2600 Lillehammer.

Kontaktseminarer for utvalgene i Oppland og Hedmark:

En del av forskningsprosjektet om kommunale likestillingsutvalg består altså i å arrangere kontaktseminarer for utvalgene i Oppland og Hedmark. Denne siden av virksomheten har interesse både som en form for aksjonsforskning og som en måte å formidle kvinneforskning til brukergrupper på. Vi tar derfor med et referat fra det tredje seminaret i denne rekken, avholdt på Lillehammer 22. og 23. mai 1981. Vel 20 representanter fra 14 kommuner møtte.

Temaet for konferansen var likestilling i skolen. Ingeborg Breines fra Forsøksrådet og Maren Brit Baadshaug fra NAVFs Sekretariat for kvinneforskning holdt foredrag om skolens kjønnsrolleutdanning og hvilke virkninger den har for jenters holdninger og yrkesvalg. Noe av det viktigste som kom fram, var forskningsresultater om "skolens skjulte budskap", og om hvorledes gutter møter en systematisk positiv forskjellsbehandling i skolen.

Utvalgene diskuterte også sine egne arbeidsvilkår. De varierer sterkt fra kommune til kommune. Noen utvalg får f.eks. bevilget penger, andre får ingenting. Noen utvalg møte velvilje i kommuneadministrasjonen, noen opplever sendrektig behandling eller direkte motvilje. Noen får sekretærhjelp fra kommuneadministrasjonen, andre må greie seg selv. Enkelte utvalg får ikke engang adgang til saks-papirer som gjelder ansettelse i kommunen. Dette burde være en selvfølge hvis utvalgene skal være i stand til å

oppfylle de forventninger som stilles til dem fra departementet om å være "kommunens våkne samvittighet".

Kommunene forsømmer ofte sin informasjonsplikt overfor nyopprettede utvalg. Disse bør informeres skikkelig om sine arbeidsoppgaver og få det materiell som finnes.

Ett av utvalgene har blitt nektet å bruke tittelen "leder" i utvalget. Deltakerne på seminaret stiller seg uforstående til vedkommende formannskapsvedtak i denne saken, og vil be Likestillingsombudet vurdere gyldigheten av vedtaket.

Deltakerne beklaget at en av kommunene i Hedmark har nedlagt sitt likestillingsutvalg, og vil be kommunen anstrenge seg for å få opprettet et nytt utvalg.

Mer enn halvparten av kommunene i Oppland og Hedmark er fortsatt uten likestillingsutvalg, og deltakerne på seminaret uttrykte ønske om at disse snarest må opprette utvalg. Siden likestillingsutvalgene i stor grad selv må finne fram til arbeidsoppgaver, er det spesielt viktig at utvalgene består av folk som har interesse såvel som kunnskap på feltet. Kommunene har i stor grad forsømt dette hensynet. Det har også Oppland fylkeskommune forsømt, når den har lagt likestillingsutvalgets oppgaver til administrasjonsutvalget. Deltakerne på seminaret vil oppfordre Oppland og Hedmark fylkeskommuner om å opprette et eget likestillingsutvalg til å ta seg av de mange likestillingsoppgavene i fylkene.

BEVARING OG REGISTRERING AV SAMFUNNSVITENSKAPELIG KVINNE- LITTERATUR

På sekretariatets konferanse om kvinneperspektiver på samfunnsforskningen fikk et forslag fra sosiologgruppa om å utrede mulighetene for en bedre koordinering når det gjaldt innkjøp, bevaring og registrering av samfunnsvitenskapelig kvinnelitteratur og arkivmateriale allmenn tilslutning. Vi gjengir denne henvendelsen i sin helhet nedenfor.

Det er klart at dette er en viktig sak å ta opp, og et komplisert felt å arbeide med. Sekretariatet vil oppnevne en gruppe bestående av både forskere og bibliotekfaglig ekspertise til å arbeide videre med det. De synspunktene vi til nå har mottatt fra bibliotekfaglig hold går i retning av at det vil være lite realistisk å arbeide for et nytt bibliotek eller arkiv, men at anstrengelsen må gå i retning av en opprustning av eksisterende biblioteker og samlinger, og en koordinering av f.eks. innkjøpspolitikk for å sikre bedre utnyttelse av eksisterende ressurser. Dette begrunnes både ut fra hva som er økonomisk mulig, og med at det ikke er ønskelig å isolere kvinnelitteraturen.

Når det gjelder det nordiske samarbeidet på dette feltet, kan vi opplyse at Inger Johnsen, UB, Bergen, Margareta Benner, Kvinnohistoriska samlingarna, Göteborgs universitet og Nynne Koch, Det Kongelige bibliotek i København, arbeider med et forprosjekt til en felles nordisk database for kvinnelitteratur. Forprosjektet er finansiert av Nordisk Kulturfond.

Til hjelp for det videre arbeidet med dette vil vi gjerne ha synspunkter på de forskjellige spørsmål som blir reist i

det følgende.

"Forslag om å opprette et kvinnebevegelsens arkiv. Oversendt NAVFs sekretariat for kvinneforskning fra konferansen om Kvinneperspektiver på samfunnsforskning, Nesbyen, 31.3.-3.4.1981.

Den internasjonale litteraturen om kvinners organisering og kvinners situasjon har etter hvert fått stor faglig bredde og høyt kvalitetsnivå. Det kommer tydelig til uttrykk i strømmen av tilbud fra forlagene og i de store tidsskriftenes bokomtaler.

Problemet er bare at så mye av denne litteraturen både er vanskelig tilgjengelig i dag og står i fare for å gå tapt for historien.

De samfunnsvitenskapelige bibliotekenes budsjetter har holdt dårlig tritt med prisutviklingen. Etter som de faste utgiftene til periodika, innbinding osv. har økt, skrumper restbeløpet til bokkjøp inn, mens bøkene samtidig har blitt svært mye dyrere. I tillegg kommer at de fleste institutter og boksamlingers innkjøpspolitikk, om de har noen, neppe begunstiger kvinneforskningens publikasjoner. Og selv med god vilje og kvalifikasjoner er det nesten umulig å foreta et fornuftig utvalg i den store bokstrømmen. Det er både vanskelig å få oversikt og ulike hensyn lar seg ikke avveie i de små kvotene. Også av andre grunner blir de knappe midlene dårlig utnyttet. Innkjøpene til de ulike samlingene blir sjelden koordinert, og unødvendig dobbeltdekning av bøker er et velkjent problem. Alt i alt er resultatet et nokså tilfeldig sammensatt og mangelfullt utvalg fagbøker i bibliotekene.

Det er ikke så mange år siden ordet var bevart så sant det kom i boktrykk. Det gjelder ikke lenger! Kvinnebevegelsen er internasjonal, og de tankene vi skal bygge videre på er utviklet i mange land. Men Universitetsbiblioteket har bare museumsansvar for norske publikasjoner. Mye, kanskje det meste av den litteraturen som er viktig for oss, er gitt ut på utenlandske forlag. Der, som her, har bøkene kort levetid fordi restopplagene ikke blir lagerført, men dumpet på markedet etter få år. Selv om det meste kanskje bevares i de respektive nasjonalbibliotekenes hvelv, får i praksis mye verdifull litteratur et ufortjent døgnfluepreg. Det er ikke lenger bare håndskrifter og personlige arkiver som forsvinner. Også de bøkene som ikke er greit tilgjengelige i boksamlingene blir lettere enn før borte for ettertidens tankebygg.

Det kan, litt satt på spissen, se ut som vi står overfor valget mellom tre strategier for å møte dette:

1. Å satse på en slags nasjonal faglig selvberging, krydret litt tilfeldig med internasjonale referanser og kontakter.
2. Å bli gode til å bruke teknikker for litteratursøking og basere oss på overføringer av bøker gjennom mikrofilm o.l.
3. Å bygge opp et eget arkiv som arbeiderbevegelsen har gjort.

Akkurat hvordan et KVINNEBEVEGELSENS ARKIV kan og bør utformes er et åpent spørsmål og kanskje en utredningsoppgave for NAVF's sekretariat for kvinneforskning. Bør det skje på nordisk basis i samarbeid med Kvinnehistoriska Arkivet i Gøteborg og det Kgl. Bibliotek i København? Hvor stor del av virksomheten skal bestå i å samle bøker, og hvor langt på vei holder det med å bygge opp en database eller et kartotek? Skal håndskriftmateriale også registreres eller overlates det best til ekspertene på området? Ikke minst - hvor skal pengene komme fra, hvilken institusjonstilknytning er ønskelig, hvor tverrfaglig eller hvor langt ut over samfunnsvitenskapene bør det gå osv. osv.?

Det er ikke nødvendig å begynne helt fra bunnen. Så tidlig som i 1974 ble det holdt en nordisk konferanse i Gøteborg om samordning av dokumentasjonstjeneste og informasjonsservice innen kvinnehistorisk litteratur, og det ble nedsatt en arbeidsgruppe for å videreføre samarbeidet. En del av den norske kvinnebevegelsens arkiver er alt ordnet og katalogført av Gro Hageman. (Kvinnehistoriske Arkiver. Katalog fra Norsk Privatarkivinstitutt, Oslo 1978). Ved Universitetsbiblioteket i Bergen driver Inger Johnsen en tverrfaglig dokumentasjonstjeneste for i hovedsak norsk litteratur. (Kvinnerelevante artikler i norske tidsskrifter. Årsbibliografi 1974, Bergen 1980). Dessuten har flere enkeltpersoner egne arkiver av en viss størrelse. Men fortsatt mangler vi altså en fyldig og ajourført boksamling.

Å opprette et KVINNEBEVEGELSENS ARKIV krever et betydelig arbeid. Det er nødvendig at et bredt fagmiljø og en stor brukergruppe skyver på. Sosiologgruppen ønsker med dette å gi næring til idéen i det samfunnsvitenskapelige miljøet og inviterer konferansen til å diskutere om vi er villige til å gi prioritet til et slikt arbeid."

NORDISK FORENING FOR KVINNEFORSKNING?

Det danske Center for samfundsvidenskabelig kvindeforskning har fremmet forslag om at det dannes en nordisk forening eller forum for kvinneforskning. De planlegger et stiftelsesmøte i november 1981, og har søkt om midler fra Nordisk Kulturfond til dette.

Centrum for samfundsvidenskabelig kvindeforskning har kontaktet kvinneforskningsfora i de andre nordiske land, og fått positiv støtte til idéen. Sekretariat for kvinneforskning ser også på dette som et viktig initiativ. Idéen ble drøftet nærmere på siste styremøte, 11. juni.

Tidsskrift for samfunns- forskning

Kjære leser,

Arbeider du med samfunnsspørsmål – eller er du engasjert i samfunnsvitenskapelige problemområder, vil du ha nytte av TIDSSKRIFT FOR SAMFUNNSFORSKNING. Til å være et vitenskapelig tidsskrift har det et stort nedslagsfelt. Hvorfor? Jo, det er landets eneste tverrfaglige tidsskrift i samfunnsvitenskap.

– En samlende publiseringskanal for fagområdene:

Sosiologi, statsvitenskap, sosialpsykologi, sosialantropologi, sosialhistorie, sosialpedagogikk...

– En viktig del av innholdet er empirisk belagte originalartikler, bygget på forfatterens egen forskning.

– Kommentarstoffet refererer interessante forskningsresultater, utprøvde metoder.

– Oversiktsartikler behandler bl.a. anvendte problemstillinger med praktiske siktemål, teoretiske felt m.m.

– Prosjektredegjelser og debattstoff bringes også.

– I de siste årene har det kommet flere temahefter som ved forskjellige artikler har belyst ett felt i samfunnsforskningen, – fra arbeidslivsforskning, barne- og kvinneforskning til regionale konsentrasjonsprosesser i Nord-Norge.

– Et abonnement vil sikre deg relevant informasjon 6 ganger pr. år.

Med hilsen
redaktør

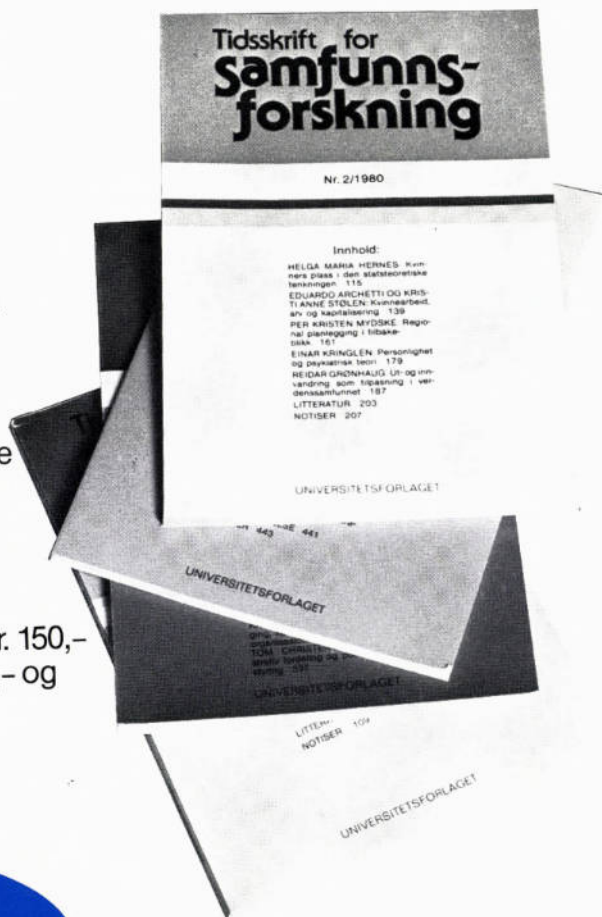
Mariken Vaa

Tilbud om
abonnement og gratis
prøveeksemplar

Abonnér på Norges eneste tverrfaglige tidsskrift i samfunnsvitenskap

Spesialpris for privatpersoner
kr.105,- og for studenter kr. 75,-.

- Tidsskrift for samfunnsforskning kommer med 6 hefter i året.
- Hvert hefte er på ca. 100 sider.
- Tidsskrift for samfunnsforskning vil gi deg den beste oversikten over hva som skjer i norsk samfunnsforskning.
- Det er her du finner den første presentasjon av nye forskningsresultater, debatt, bokomtaler og orientering om forskning som er i gang.
- Årsabonnement koster kr. 150,- for privatpersoner kr. 105,- og for studenter kr. 75,-.

**DU KAN FÅ TILSENDT
PRØVEEKSEMPLAR GRATIS.
BRUK KUPONGEN.**

Abonnement tegnes ved å bruke
kupongen på neste side.

6 hefter pr. år fritt tilsendt
Abonnementspriser 1981

- ☐ Institusjoner N.kr. 150,-
- ☐ Privatpersoner N. kr. 105,-
- ☐ Studenter N. kr. 75,-
- ☐ Vennligst send ett prøveeksemplar
- ☐ Vennligst send _____ brosjyrer

Tidsskrift for **samfunns- forskning**

Navn _____

Adresse _____

Postnr./sted _____

- ☐ betaling vedlagt
- ☐ betaling overført postgiro/bankgiro
- ☐ send regning

Bankgiro nr. 6094.05.00233. Postgiro nr. Oslo 5 15 53 04, København 5 41 49 54,
Stockholm 4337-2. Abonnementet løper fra det tidspunkt betaling er mottatt.

Universitetsforlaget, Boks 2959 Tøyen, Oslo 6.

6 hefter pr. år fritt tilsendt
Abonnementspriser 1981

- ☐ Institusjoner N.kr. 150,-
- ☐ Privatpersoner N. kr. 105,-
- ☐ Studenter N. kr. 75,-
- ☐ Vennligst send ett prøveeksemplar
- ☐ Vennligst send _____ brosjyrer

Tidsskrift for **samfunns- forskning**

Navn _____

Adresse _____

Postnr./sted _____

- ☐ betaling vedlagt
- ☐ betaling overført postgiro/bankgiro
- ☐ send regning

Bankgiro nr. 6094.05.00233. Postgiro nr. Oslo 5 15 53 04, København 5 41 49 54,
Stockholm 4337-2. Abonnementet løper fra det tidspunkt betaling er mottatt.

Universitetsforlaget, Boks 2959 Tøyen, Oslo 6.

POSTKORT

Kan sendes
ufrankert i
Norge.
Mottaker
betaler porto.

SVARSENDING

Avtale nr. 251/114000

Universitetsforlaget
Abonnementsseksjonen
Tøyen Postkontor
OSLO 6

POSTKORT

Kan sendes
ufrankert i
Norge.
Mottaker
betaler porto.

SVARSENDING

Avtale nr. 251/114000

Universitetsforlaget
Abonnementsseksjonen
Tøyen Postkontor
OSLO 6

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

B O K O M T A L E

Siste bidrag fra kvinneforskningen i Danmark er:

Ulla Wamberg: "Kvindes deltagelse i de kommunale og amtskommunale valg i Danmark, 1909 - 1966, med en sammenligning med Norge" (Aarhus Universitet, 1980, 295 sider).

Boka gir en grundig beskrivelse av kvinnes deltaking ved valgene, nominasjonen av kvinnelige kandidater og valg av kvinnelige representanter. Deretter drøfter Wamberg hvilke strukturelle barrierer og åpninger som har påvirket kvinnes politiske aktivitet: kjønnsrolle-normer, trekk ved valgsystemet, politiske ressurser og motivasjon.

Selv om valgsystemet har medført varierende fordeler og ulemper for kvinnene i Danmark og Norge, har utviklingen i de to landene vært påfallende ensartet. Kvinnene har generelt vært engasjert i omtrent samme utstrekning, og det har i begge land gjort seg gjeldende klare ulikheter mellom by og land, sentrum og utkant. Samtidig kan en registrere interessante forskjeller landene i mellom. De kvinnelige velgerne ble for eksempel mobilisert raskere og i større omfang i Danmark enn i Norge, mens andelen valgte kvinner ble større hos oss enn i vårt naboland. En særegen rolle har de spesielle kvinnelistene og mulighetene for personlig stemmegivning spilt opp gjennom åra i Danmark.

Boka kan kjøpes for d.kr. 70,- (inkludert porto) ved henvendelse til Ulla Wamberg, Boesvangen 5, 7100 Vejle, Danmark

Torild Skard

Fra Ulla Wamberg's bok bringer vi følgende
"trøsterige" illustrasjon:

side 12: Op med humøret, Alvilda, om 18 år
får vi kommunal valgret, og om 76 år
er næsten 10% af medlemmerne i de
kommunale råd kvinder. (tegning fra
"Punch", 1890).

Redaksjonen etterlyser for øvrig flere
bokanmeldelser!

ARBEIDSKONFERANSE OM KVINNEPERSPEKTIVER PÅ SAMFUNNSFORSKNINGEN
ØSTENFOR HOTELL, NESBYEN, 31.MARS - 3. APRIL 1981

NAVF's arbeidskonferanse om kvinneperspektiver på samfunnsforskningen samlet over 90 deltakere. De fleste var kvinneforskere, men det var også andre samfunnsforskere som hadde tatt imot invitasjonen til denne dialogen omkring kvinneforskningens mer generelle bidrag til samfunnsforskningen.

Hensikten med denne konferansen var blant annet å se på dagens kvinneforskning i lys av den kritikk av måten kvinner tidligere var blitt studert på og det program for kvinneforskning innen de forskjellige samfunnsfag som ble presentert i NAVF's utredning Forskning om kvinner fra 1976.

Programmet besto delvis av foredrag av kvinneforskere om viktige begreper og temaer innen kvinneforskningen, og delvis av faglige og tverrfaglige gruppemøter.

P R O G R A M :

Tirsdag 31. mars

Etter middag

"De gode gamle patriarker..."
Kåseri av Berit Ås.

Onsdag 1. april

0915-1100

- Kvinneperspektiv og samfunnsvitenskap.
Innledning til debatt ved Harriet Holter.
Utdypende bemerkninger ved: Runa Haukaa
og Lise Kjølsvold.
Plenumsdiskusjon.

1130-1300

- Disiplinære gruppemøter I. Tema: Kvinneperspektiver i de respektive fagene.

- 1500-1630 - Kristin Tornes: Kvinners rasjonelle atferd
- konvensjonell irrasjonalitet? Om den
undertryktes rasjonelle valg.
Kommentator: Finn Tschudi.
Plenumsdiskusjon.
- 1700-1900 - Disiplinære gruppemøter II. Tema: Sentralt
begrep i faget (hver disiplin velger sitt
begrep).

Torsdag 2. april

- 0915-1100 - Beatrice Halsaa: Maktutredningen -
keiserens nye klær?
Kommentator: Bill Lafferty.
Plenumsdiskusjon.
- 1130-1300 - Tverrfaglige gruppemøter I.
- 1500-1630 - Marit Hoel: Kvinneperspektiv på solidari-
tetsbegrepet.
Kommentator: Astrid Nypan.
Plenumsdiskusjon.
- 1700-1900 - Tverrfaglige gruppemøter II.

Fredag 3. april

- 0915-1100 - Kvinneperspektiver på velferdsstaten.
Panel ved Brita Gulli, Tone Sverdrup,
Kristin Abukanfusa og Kari Wærness.
Kommentator: Else Øyen.
Plenumsdiskusjon.
- 1130-1230 - Avslutningsdiskusjon i plenum.

Følgende faggrupper var i virksomhet:

Pedagogikk	Sosialantropologi
Psykologi	Økonomi
Sosiologi	Statsvitenskap

De tverrfaglige gruppene var:

- Kvinners arbeid
- Livsløpsstudier
- Faglig og politisk organisering
- Behandling og kontroll

- Tradisjonell og nyere kvinnekunnskap
- Familie og sosialisering
- Nettverk og næringsmiljø

Deltakerne hadde meldt seg på gruppene på forhånd. Hver gruppe hadde en ansvarlig som på forhånd hadde planlagt arbeidet i gruppen sammen med deltakerne. I de tverrfaglige gruppene var det forberedte innlegg om enkeltprosjekter eller om temaer av felles interesse.

Seminaret ga en bred mønstring både av omfanget og kvaliteten av kvinneforskningen, og må betegnes som meget vellykket. Kvinneforskning er en pågående prosess, og seminaret viste at det er mulig både å diskutere med omverdenen og å drive kritisk virksomhet innad.

Beatrice Halsaa kritikk av Maktutredningen førte til et forslag om at det ble sendt et brev til statsministeren der de manglende kvinneperspektiver i dette store utredningsarbeidet ble påpekt. Det ble også reist forslag om at henvendelsen måtte inneholde et krav om at virksomheten ved NAVFs sekretariat for kvinneforskning ble sikret og utvidet.

Brevet til statsminister Gro Harlem Brundtland fikk denne ordlyd:

"NAVFs konferanse "Kvinneperspektiver på samfunnsforskningen", holdt på Østenfor Hotell, Nesbyen 31.3.-3.4.91 konstaterer at Regjeringens Maktutredning, det hittil mest omfattende forskningsprogram innen samfunnsforskningen, nærmer seg sin avslutning - uten at kvinners plass i forhold til maktsystemet er belyst. Dette viser klart hvor vanskelig det fortsatt er å få fram systematisk kunnskap om kvinners samfunnsmessige situasjon, uten at en særskilt tar utgangspunkt i et kvinneperspektiv. For en endring av kvinners situasjon i vårt samfunn i dag i relasjon til den politiske målsetting om en større reell likestilling mellom kjønnene, er det derfor nødvendig med en forskning som er spesielt rettet inn mot dette.

Kvinneforskningen må derfor styrkes ved tilføring av større økonomiske ressurser, bl.a. slik at virksomheten i tilknytning til NAVFs sekretariat for kvinneforskning sikres og utvides."

Rapport fra seminaret vil komme i serien Arbeidsnotater.

M.B.B.

Wenche Greve, Skårer, sendte oss dette forslaget til vignett for kvinneforskningen.

KVINNER OG DET MILITÆRE

Rapport fra et seminar 9.-11. april 1981, Transnational institute, Amsterdam.

Av Ellen Elster.

I Nato-landene er det en økende tendens til å trekke flere kvinner med stadig videre oppgaver med i militærapparatet. Hvorfor denne plutselige interessen for kvinner? Flere studier foreslår som forklaring en kombinasjon av synkende fødselstall (i mange land, også i Norge, regner en med å innføre verneplikt for kvinner i 1990 åra), økende militarisering av samfunnet (militærbudsjettene øker, kald krig, økende akseptering av en "begrenset atomkrig") og ironisk nok, kvinnefrigjøring (oversatt til like rettigheter betyr også plikter, som igjen betyr militærtjeneste). Uansett er vi i ferd med å bli skjøvet inn i en ny form for kvinneundertrykking - kvinnekroppen skal bli en del av krigsmaskinen.

Med dette som utgangspunkt møttes omkring 20 kvinner fra de fleste NATO-landene og 1 fra Israel i 3 dager for å gå nærmere inn på sider ved kvinners deltakelse i det militære. Noen av oss har arbeidet med spørsmålet i flere år i forbindelse med fredsarbeid. Et par av deltakerne hadde erfaring fra tjeneste i det militære. Andre igjen hadde nylig fått interesse for emnet og mente dette er et område det bør gjøres noe med innenfor forskningen. Det er et nytt og upløyd område. Det som tidligere har vært gjort og skrevet, er temmelig spredt og tilfeldig.

Vi hadde på forhånd fylt ut et skjema som ga mere tekniske detaljer om lovgivning, hvor mange kvinner som gjorde tjeneste i hvilke grener osv. for å unngå for mye tid på dette. Det ble innledende diskusjoner rundt en rekke begreper og problemer som vil bli fulgt opp av et skriftlig produkt, hvor vi skal utdype områder som NATO og kvinners plass innenfor NATO-strategien, forsvarspolitik, militarisme, feminisme, patriarki, likestilling, "kvinner som bærere av fredstradisjon". Vi håper med dette å kunne danne grunnlag for videre studier og aksjoner omkring kvinner og det militære.

Vi tok opp følgende spørsmål:

Når kvinnene arbeider for like rettigheter, bør det også inkludere de samme pliktene som menn? Er det mulig å oppnå likestilling innenfor et mannsdominert område som det militære er? Er det i det hele tatt den slags likestilling vi er interessert i? Kvinner er undertrykt i et undertrykt samfunn - hva er den rette strategien - innenfor eller utenfor det militære?

Det er vanskelig å diskutere "like rettigheter" i det militære

uten å ta med spørsmålet om hva slags forsvar vi ønsker oss, og i videre sammenheng hva slags samfunn vi ønsker å arbeide for. Spørsmålet er om kvinner velger ikkesamarbeid med det militære som strategi, eller om kvinner i en større sammenheng skal gå inn for avmilitarisering ved at de står i første rekke og sier nei.

Feminisme kan bli sett på som frigjøring til et annerledes og bedre samfunn. Den står i motsetning til militarismen som er med på å opprettholde det bestående. Men militarisme er ikke et entydig begrep. Det kan tenkes væpnet kamp i noen situasjoner hvor noen feminister ønsker å delta. Feminisme er heller ikke noe entydig. Det skilles mellom borgerlig og revolusjonær feminisme. Feminisme kan bety alt som er bra, og på den måten vise seg å være upolitisk - et nytt slags moderskap.

I rekrutteringskampanjene, særlig i USA og Storbritannia, blir hæren presentert som et sted som kan tilby oss karriere, lære oss selvforsvar, oppnå makt. Dette er alle tilbud som burde være tilgjengelig for oss utenfor det militære. Men dette er tilbud for de få. For hva skjer? De fleste forblir menige og i maktesløse stillinger, får grunnopplæring som betyr slit og svette og utelukker ikke så sjelden den forespeilte karrieren. Selve strukturen rundt militærapparatet gjør at kvinner er mer utsatt for vold og voldtekt enn i det sivile, m.a.o. blir en straffet for å være uavhengig! I USA er dette nylig blitt tatt opp av media. Myndighetene er derfor nødt til å begynne å ta dette alvorlig og gjøre noe med det, ikke minst fordi kvinner vegrer seg mot å gå inn i det militære.

Mange mener at med kvinners inntreden i det militære, vil militærapparatet bli myket opp. Dette er i seg selv en motsetning og vil ikke kunne fungere under en krig. I Israel danner kvinner egne tropper fordi en er redd for at kvinner vil kunne demoralisere kampstyrken.

Rekruttering av kvinner er først og fremst bestemt ut fra mannskapsbehovet; en viktig reserve som kan støtte opp om kamprollen. George Washington brukte kvinner i den amerikanske frigjøringskrigen til å hente vann for å avkjøle kanonene. Det er et definisjonsspørsmål om hva en kampstilling er. F.eks. er det ikke ment at kvinner skal brukes i kampstillinger i Nord Irland. Men kvinneligesoldater anses nødvendig når irske kvinner skal ransakes. Under patruljering er derfor kvinnelige soldater alltid flankert av mannlige soldater med våpen.

Myndighetenes generelle bekymring over synkende fødsler bør ses i sammenheng her. Det er ikke uten grunn at antiabortkampanjer vokser opp, sammen med holdninger som går ut på å gi folk dårlig samvittighet om en ikke produserer nok barn, og belønning til familier som har 3 eller flere barn. (Jfr. at det i

Norge skal nedsettes en komité som skal se på dette "problemet".)

Kontaktadresse i Norge: Ellen Elster, Mogt. 16 C, Oslo 4,
tlf. 15 22 04.

Internasjonale kontakter: Wendy Chapkis, TNI, Paulus Potterstraat
20, 1071 DA Amsterdam, Holland.
Jenny Jacobs, 168 Hamilton Road,
Manchester 13, England. Hun redigerer
et Internasjonalt Newsletter om
Feminism and Nonviolence.

En litteraturliste kan fåes ved henvendelse til Sekretariat
for kvinneforskning.

Illustrasjonen er tatt fra bladet Ikkevold

M E D I S I N S K A N T R O P O L O G I
Av Guro Øyen Huby

I dagene 12. - 17. april ble det 41. Årsmøtet for "Society for Applied Anthropology" avholdt i Edinburgh. Temaet for møtet var medisinsk antropologi. Møtet samlet en stor skare deltagere fra ulike verdensdeler og ulike profesjoner. Amerikanerne dominerte m.h.t. nasjonalitet - noe som neppe er overraskende, da "Society for Applied Anthropology" er drevet og organisert fra Statene. Skandinavia og andre vesteuropeiske land var også representert, samt Asia, Sør-Amerika og Australia.

De fleste var antropologer av utdannelse og profesjon, og mange hadde gått inn i jobber forbundet med administrasjon og organisasjon av sosial og medisinsk omsorg i hjemlandet eller i utlandet. Mange av deltagerne hadde bakgrunn i praktisk sosialarbeid, sykepleie, psykiatri, psykologi og medisin.

Konferansen samlet over 1000 deltagere, som kunne velge mellom over 500 papers fordelt på 6 parallelle sesjoner, morgen, formiddag og ettermiddag. Hvis noe skulle innvendes mot opplegget for konferansen, måtte det være at den var for mange foredrag i løpet av for kort tid - man fikk ikke tid til å diskutere foredragene, og det var umulig å få med seg alt det man gjerne ville.

Det store deltagerantallet antyder hvordan antropologer, særlig i Statene, i stadig økende grad vender seg bort fra akademiske karrierer og posisjoner og går inn i administrasjon, planlegging og styring av ulike institusjoner, både i eget hjemland og i utlandet. Dette er uviltsomt for en stor del et resultat av stagnasjon i universitetsutbyggingen, samt mangel på midler til forskning i fjerne,

isolerte deler av verden - miljøer der antropologer tradisjonelt har hentet sitt materiale. Anvendt antropologi er likevel intet nytt fenomen, noe vi ble minnet om av Sir Raymond Firth, britisk (New Zealand) nestor innen sosialantropologien, som fremdeles er aktiv etter 50 år i fremtredende posisjoner innen profesjonen. Han ble tildelt Malinowski-prisen for arbeid innen anvendt antropologi, og kunne gi oss "inside information" om utviklingen på dette felt siden århundreskiftet.

Hovedemnet for konferansens papers var, som tittelen for møtet tilsier, teori og metode innen anvendt antropologi og samfunnsforskning. Hvis noen konklusjon skulle trekkes av denne diskusjonen, måtte det etter min mening være at det rådet enighet om nytten og betydningen av tradisjonelle sosialantropologiske metoder for anvendt forskning. Deltagende observasjon med vekt på kvalitative data gir oss et innblikk i problemer vi ikke kan fange opp ved hjelp av kvantitative metoder innen f.eks. økonomi eller sosiologi.

De etiske aspekter ved anvendt forskning ble også berørt, og opplæring av antropologer som vil gå inn i praktisk arbeid på anvendt forskning, ble viet stor oppmerksomhet. Av andre temaer kan nevnes: de sosiale og økonomiske omgivelseres innvirkning på helsetilstanden, ulike omsorgstiltaks virkning på lokalmiljøet, "community development", skole og utdanning, alkohol og stoff problematikk, "native healing systems" og annet.

Kvinneperspektivet var fremtredende, særlig i forbindelse med former for fødselshjelp og jordmoropplæring, både i det vestlige storbymiljøet, og på landsbygda utenfor

Europa og Statene. Tre sesjoner var viet "The anthropology of Reproduction". To av dem behandlet fødselshjelp innen vestlig medisin, mens rollen til den "tradisjonelle fødselshjelper" i miljøer i kontakt med vestlig medisin, var temaet for den tredje sesjonen. En sesjon omhandlet kvinner og helse generelt, mens en sesjon var kalt "Movements of Consciousness: on becoming a woman". Denne tok for seg offentlig politikks innvirkning på kvinnebevegelsen og dens utforming ulike steder.

SAMORDNINGSKONFERENS FÖR
FORUM/CENTRUMSORGANISATIONERNA
KUNGÄLV 8. - 10. mai 1981

Våren 1978 startet Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning i Lund. Senere har lignende organisasjoner blitt dannet ved de øvrige svenske universitetene. Hvert år har de forskjellige fora en konferanse der saker av felles interesse diskuteres. I år ble denne konferansen altså holdt i Göteborg.

Konferansen samlet ca. 25 deltakere, inkludert gjester fra Danmark, Finland og Norge.

Programmet var først og fremst viet arbeidet i og erfaringene fra de forskjellige fora. Forum-organisasjonene får departementale midler fra Universitets- og högskoleämbetet. Men disse pengene anvises til universitetene og ikke til forum-organisasjonene direkte. Disse må søke om pengene til bestemte prosjekter, noe som igjen har bydd på problemer fordi forumsorganisasjonene ikke inngår i den formelle universitetsstrukturen.^{x)}

Mye av arbeidet foregikk i tre grupper, som var etablert ved fjorårets konferanse. De enkelte grupper la fram forslag til videre arbeid i et avsluttende plenumsmøte.

Gruppe 1. "Konferens- og seminarigrupp".

Denne gruppen var først og fremst opptatt med å planlegge en stor kvinneforskningskonferanse i Umeå i 1982, også

x) Hvordan fora ved de forskjellige universitetene er organisert og hvilke arbeidsoppgaver og prosjekter det satses på er beskrevet i Kvinnovetenskapelig tidskrift, 1180, s. 65-69.

referert til som "kvinnouniversitetet".

Arbeid, natur, kjærlighet, bevissthet og strategier for mer helhetlige paradigmer i forskningen blir konferansens hovedtemaer. Mellom 150 og 200 kvinneforskere og kvinnelige forskere fra forskjellige fagområder vil delta. Gruppearbeid og kulturelle innslag blir vesentlige deler av programmet i tillegg til foredrag. (NB. Deltakere fra andre nordiske land velkomne!)

Gruppe 2. "Makt, finansierings- og jämställhetsgrupp". Gruppen behandlet faglige spørsmål, likestillingsspørsmål, mulige finansieringskilder for prosjekter, forskningspolitikk osv.

Gruppen la fram en del generelle forslag såsom organisering for å uttale seg om utredninger, vurdering av institusjonens kjønnsfordeling ved nyansettelser, samling av opplysninger om tilsetninger der likestillingsloven ikke følges, protest mot aldersbegrensede stipendier osv. Andre forslag gikk på konkrete enkeltsaker som ble fordelt mellom de forskjellige fora.

Gruppe 3. "Informations- og samordningsgrupp". Gruppen var først og fremst opptatt av informasjon mellom de forskjellige fora, men tok også opp informasjonsutveksling mellom de nordiske land.

Av spesiell interesse for norske lesere er forslagene om å arbeide for et bytte av forskere og forelesere mellom de nordiske land, og om opprettelse av lister for hvert land over kvinneforskere, som er villige til å reise ut og snakke om sin forskning. En viss samordning av gjesteforelesere ble også foreslått gjennom kontaktpersoner i

hvert land.

Den videre utvikling av Kvinnovetenskaplig tidskrift ble også behandlet i denne gruppa.

Et punkt på programmet var presentasjon av kvinneforskningens stilling og organisasjon i de øvrige nordiske land. Else Christensen snakket fra det danske Center for samfundsvidenskabelig kvindeforskning og la vekt på hvor spredt den danske kvindeforskning var i ulike grupperinger. "Centeret" er en selvtablert gruppe, uten offentlig støtte (se Nytt om kvinneforskning nr. 5, des. 1980 om dette). I tillegg til å arrangere seminarer og møter, utgivelser av et lite nyhetsblad, NYCK, og andre former for koordineringsvirksomhet, bruker Centerets medlemmer en vesentlig del av sin tid til å søke forskjellige former for støtte til Centeret.

Liisa Husu fra Jämställdhetsdelegationen i Helsingfors pekte bl.a. på konsekvensen av direkte å være knyttet til en offentlig etat og på behovet for å øke interessen for kvinneforskning blant forskerne selv i Finland. Når det gjaldt orienteringen om norske forhold ved undertegnede, førte opplysningene omkring videreføringen av sekretariat for kvinneforskning til kommentarer om at dette viste hvor usikker og utsatt støtten til kvinneforskning generelt er.

Margareta Benner orienterte om Kvinnohistoriska samlingarna ved Gøteborgs universitetsbibliotek.

M.B.B.

FINSK KVINNEFORSKNINGSSEMINAR

Et stort seminar om Kvinnens historisitet: Samfunn - Individ - Kjønn ble avholdt ved Tammerfors universitet i dagene 11. - 12. mai 1981. Seminaret var arrangert av Det samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutt ved Tammerfors universitet med økonomisk støtte fra Finlands Akademi. Norsk kvinneforskning var representert ved Tamar Bermann. Hun har oversatt programmet for oss. I neste nummer om Nytt om kvinneforskning vil hun komme med en fyldigere omtale av seminaret og finsk kvinneforskning.

Program

11.5 Åpning v/Elisabeth Helander (Finlands Akademi)

I. Kjønn - samfunn - tankeformer

Aino Saarinen (Tammerfors Univ., Samf.vit. Forskningsinstitutt): Innledning til temaområdet

Kaarina Vattula (Helsingfors Univ., Inst. for økonomisk og sosial historie): Familieøkonomi og kvinnearbeid

Aili Nenola-Kallio (Nordic Inst. of Folklore): Kvinnens stilling og roller belyst ved overgangsriter.

Ilkka Pataluoto (Helsingfors Univ., Filosofisk Institutt): Forestillinger om kvinner i noen utvalgte samfunnsvitenskapelige tradisjoner.

Kaari Utrio (forfatter): Kvinnebildet i førindustrielle samfunn.

II. Kultur - praksis - sosialisering

Leena Alanen (Tammerfors Univ., Samf.vit. Forskningsinstitutt): Innledning til temaområdet.

Elina Haavio-Mannila (Helsingfors Univ., Sosialogisk institutt): Forandringerne i familie- og arbeidslivet og kvinnens stilling.

Auli Hakulinen (Tammerfors Univ., Inst. for finsk språk og allmenn språkvitenskap):

Tanker omkring språkets betydning for kvinnen.

Tuija-Maija Niskanen (regissør, Finland Radio):

Kvinnen som kunstner

Tamar Bermann. (Som en del av kveldsprogrammet):

Kort orientering om NAVF's kvinneforskningssekretariat og kvinneforskningen i Norge.

12.5 Tamar Bermann (Arbeidsforskningsinstituttene, Oslo):

Om å studere kvinners yrkespraksis - belyst ved rengjøringsarbeid.

Sirkka Sinkkonen (Høyskolen i Kuopio, Inst. for Sykepleieadministrasjon):

Pleiepersonellets yrkespraksis.

Irja Idman (Tammerfors Univ.):

Kvinnenes situasjon og bevissthetsformer i tekstilindustrien.

Marja Järvelä-Hartikainen (Joensuu Univ.):

Tekstilarbeidernes lønnede arbeid og hjemmesituasjon.

Harriet Strandell (Helsingfors Univ., Sosiologisk Institutt):

Vitenskap og kvinnens virkelighet.

III. Forandringens muligheter og forutsetninger

Leilä Räsänen (Likestillingsrådet):

Innledning til temaområdet.

Marjatta Marin (JyväskyläUniv., Lovgivningen og kvinnen. Sosiolog. Inst., ikke framført)

Riitta Jallinoja (Helsingfors Univ., Sosiolog. Inst.):

Kvinnebevegelsene som bærere av forandringen.

Antti Eskola (Tammerfors Univ., Inst. for Sosialpsykologi):

Avslutning

PUBLIKASJONER INNKOMMET TIL REDAKSJONEN

Bøker, hovedoppgaver/magistergradsavhandlinger

- Holm, Birgitta: Fredrika Bremer och den borgerliga romanens födelse. Stockholm. Norstedts 1981.
- Haslebo, Gitte: Lavindkomstproblemer blandt selvstændige landmænd. Arbejdsnotat 16. Lavindkomstkommisionens sekretariat 1980. København.
- Moum, Sidsel Vogt: Kvinnfolkarbeid. Kvinners kår og status i Norge 1875-1910. Universitetsforlaget 1981.
- Fødeinstitusjonene i Norden. En kartlegging av rutiner vedrørende fedre og søsken. Forskningsleder: Lisbeth F. Brudal. NU: A 1980:17.
- Milton, Pia: Kvinnemisbruk. Universitetsforlaget 1981.
- Fürst, Elisabeth: Samfunn, rasjonalitet og sanselighet. Om sosialisering og motstandspotensialer, alment og kvinnespesifikt. Magistergradsavhandling i sosiologi. Arbeidsnotater nr. 159. Universitetet i Oslo. Instituttet for sosiologi.

Rapporter, prosjektnotater, artikler og oversikter.

- Økonomiske og sosiale virkninger av ny datateknologi. NOU 1981:14.
- FN og verdens kvinner. Rapport fra NKNS observatører ved FNs generalforsamling 1978. Fra NKNS U-landsinformasjon. Oslo.
- Training for women. An inventory of United Nations sponsored activities. United Nations international Research and training institute for the advancement of women. United Nations. New York, 1980.
- Research on Women. An inventory of United Nations sponsored activities. United Nations international research and training institute for the advancement of women. United Nations. New York, 1980.
- ESF European Science Foundation. Report 1980. Strasbourg (France).

Barns socialisation och alkoholbruk. Rapport från ett nordiskt seminarium 3.-5.9.1980 i Esbo, Finland.
NU B 1980:20.

Familien under forvandling, av Ole Bertelsen. SFI-nyt nr. 1, 1981. København.

Kvinneliv og mening. Kvinneseminarer. Sosialantropologisk institutt. Universitetet i Bergen. Arbeidsrapport nr. 1:1980.

Slik gjorde vi det. Studieprosjektet Et arbeidsår i husmorlaget. Delrapport 1. Norges Husmorforbund 1980.

Skjønberg, Else: Kvinner, utvikling og strategi. U-landsseminarets skriftserier, nr. 14 (1980). Universitetet i Oslo.

Årsberetning 1980. Ligestillingsrådet, København, Danmark.

Om utviklingen i forskningens organisering og finansiering. St.meld. nr. 119 (1980-81). Kirke- og undervisningsdepartementet.

Kristiansen, Jan Erik: Abort og sosial bakgrunn. Sammenhengen som forsvant? En analyse på grunnlag av Fruktbarhetsundersøkelsen 1977. Arbeidsnotater nr. 166. Universitetet i Oslo. Instituttet for sosiologi.

National Machineryes for the Advancement of Women: Selected case studies. United Nations International Research and Training Institute for the Advancement of Women (INSTRAW). United Nations, New York, 1980.

Kvinnors liv i det svenska samhället. Tio forskningsprojekt stödda av Riksbankens Jubileumsfond. Stockholm. Riksbankens Jubileumsfond 1981:2.

Individual justice and/or women's integration in working life - Two models for designing legislation against sex discrimination. A comparative analysis of equal status legislation in the Scandinavian countries, England, the Federal Republic of Germany, France, and at EEC-level. By Ruth Nielsen, research fellow. Women's Research Centre in Social Science. København, januar 1981.

Lavik, Randi: En undersøkelse av kvinners forbruk og velferd. Erfaringer med kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ metode. Arbeidsrapport 21/81. Fondet for markeds- og distribusjonsforskning Oslo 1980.

A selection of Recent Danish Feminological Publications exhibited at the Mid-Decade Forum in Copenhagen, July 14 - 24 1980. Compiled by Jette Drastrup and Nynne Koch. Roskilde University Library 1981.

Skjønberg, Else: The Kefa Records. Everyday life among women and men in a Zambian village. U-landsseminarets skriftserie, Nr. 21 (1981). Universitetet i Oslo.

Fourth Criminological Colloquium. Strasbourg, 26-28 November 1979. Criminological Aspects of the Ill-Treatment of Children in the Family.

Ny litteratur om kvinner. En bibliografi. Gøteborgs Universitetsbibliotek. Kvinnohistoriska samlingarna. Gøteborg, 1980:4 og 1981:1.

Tidsskrifter.

Crew reports. Centre for Research on European Women. Brüssel, Vol. 1, March No. 2, og May No. 4, 1981.

Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning i Lund. Forskningspolitiska institutet. Informationsblad, april 1981.

Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning, Gøteborg. Informationsblad nr. 1-7, 1980.

Forum for kvindeforskning. København, 1981, nr. 2.

Nyt om kvinder i Zimbabwe, Oppfølging av Kungälvseminar. Kvindernes U-landsudvalg. Nr. 1 og 2. København 1981.

Tobakken og Vi. Tidsskrift for opplysning om tobakken. Nr. 1 og 2 - 1981.

Miljømagasinet Nr. 1 - 1981.

Signs. Journal of Women in Culture and Society. Studies in Change. The University of Chicago Press. Winter 1980. Volume 6, Number 2.

Sosiolog-nytt nr. 1 og 2, 1981. Blindern, Oslo.

Win, Women's International Network NEWS. All the News that is fit to print by, for & about women. Vol 7 No. 1 og 2, 1981.

Women of Europa, by the Commision of the European Communities. November/December 1980-no. 17. January/February 1981-no. 18. Brussels.

Women of Europa. European Women in Paid Employment. Supplement no. 5. 39/X/81-EN. Brussels.

Women's Research and Resources Centre Newsletter No. 2/1981. London.

Women's Studies International Quarterly. A Multidisciplinary Journal for the Rapid Publication of Research Communications and Review Articles in Women's Studies. Special Issue: Women in Futures Research. Volume 4, Number 1/1981.

HITTIL UTKOMMET

- Arbeidsnotat nr. 1/77: Samfunnsforskning om kvinner. Rapport fra en konferanse. Ved Nina Gornitzka og Edle Ravndal. "Utsolgt".
- Arbeidsnotat nr. 2/77: NAVFs Center for Research on Women. By Helga Maria Hernes. "Utsolgt".
- Arbeidsnotat nr. 3/77: Data om kvinner. Ved Kirsten Voje. "Utsolgt".
- Arbeidsnotat nr. 4/77: Kjønnssroller og utdanning. Rapport fra et symposium. Ved Nina Gornitzka. Familiepolitikk. Rapport fra en konferanse. Ved Hildur Ve.
- Arbeidsnotat nr. 5/77: Kvinners omsorgsarbeid i den ulønnete produksjon. Ved Kari Wærness. "Utsolgt".
- Arbeidsnotat nr. 6/78: Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner. Et veiledningsprosjekt. Ved Harriet Holter. Arbeidsnotat 1/78 fra veiledningsprosjektet. "Utsolgt".
- Arbeidsnotat nr. 7/78: Kvinners plass i Levekårsundersøkelsen. Ved Ingeborg Astrid Kleppe.
- Arbeidsnotat nr. 1/79: Kvinners levekår. En seminarrapport.
- Arbeidsnotat nr. 2/79: Heimearbeidere i streik. Ved Merete Lie. Kvinner, interesseforvaltning og lokal-samfunn. Kvinner og menn i arbeidskonflikt. Ved Siri Gerrard. Arbeidsnotat nr. 1/79 fra veiledningsprosjektet.
- Arbeidsnotat nr. 3/79: Oversikt over samfunnsvitenskapelig forskning om kvinner. Ved Marianne Noodt. "Utsolgt".
- Arbeidsnotat nr. 4/79: Kvinnefellesskap og kvinneinteresser. Ved Siri Gerrard, Aud Grandaunet, Marit Hoel og Merete Lie. Arbeidsnotat nr. 2/79 fra Veiledningsprosjektet.
- Arbeidsnotat nr. 5/79: Lønnet og ulønnet omsorg. En seminarrapport. "Utsolgt".

DARNEVERNSSAKADAMIET
BIBLIOTHEK
POSTBOKS 5625, CRISKEBY
OSLO 2

Returadresse:

NAVFs sekretariat for
kvinneforskning
Munthesgt. 29, OSLO 2

- Arbeidsnotat nr. 1/80: Kvinneforskningssekretariatets fremtid.
En utredning fra styret for NAVFs
sekretariat for kvinneforskning.
"Utsolgt".
- Arbeidsnotat nr. 2/80: Teori og metode i kvinneforskningen.
Rapport fra en konferanse.
- Arbeidsnotat nr. 1/81: Forholdet mellom kvinneforskningen
og kvinnebevegelsen.
Rapport fra et seminar.